

„Tõrkosa taltsutus“

RAT «ESTONIA» LAVAL

Viimastel aastatel on koomiline ooper «Estonia» laval üsna haruldaseks külaliseks — klassikalise reper-tuaarist võib mainida Rossini ooperit «Sevilla habemeajaja» (seegi TR Kon-servatooriumi ooperiklassi etenduse-na). Teataval määral täitis seda lünka ka Mozarti «Figaro pulma» sädelev ja humoorikas lavastus. Nõukogude koomilistest ooperitest on RAT «Estonias» lavastatud ainult G. Ernesaksa «Käsi-käes».

On rõõmustav, et RAT «Estonia» va-lik langes seekord V. Šebalini ooperile «Tõrkosa taltsutus», mille huumor ja meloodiarikkus on sellest teinud sobi-va lavateose paljudele ooperiteatritele.

V. Šebalini looming on Eestis kah-juks vähetuntud (peale mõningate koorilaulude ei ole meil tema loomin-gust midagi esitatud). «Tõrkosa taltsu-tuse» loomisel töötas helilooja küllaltki kaua (1947.—1955. a.), mille tulemu-sena valmis dramaturgiliselt tugev ja huvitav teos.

Ooperi libreto aluseks on Shakes-peare'i samanimeline komöödia. Lib-rettist A. Gosenpud tunnetab hästi muusikalise teatri spetsiifikat, mis-tõttu šekspiirliku teravuse mõningane pehmendamise tundub õigustatuna. Seega omandab terve ooper lüürilis-koomilise põhilaadi. V. Šebalini muu-sika on meloodiline ja väljendusriikas (meenutagem kas või suurepäraseid retsitatiive!), helikeelelt kaasaegne, kuid mitte liigselt uudsust taotlev.

Suurepäraselt on ooperis edasi an-tud tegelaste muusikaline ja lavaline karakteristika. Iga kangelane on elav inimene oma vooruste ja vigadega, mistõttu tegelikult puudub nn. posi-tiivne ja negatiivne leer.

Ooperi põhikonflikti kandjaks on Catharina ja Petruccio — kaks ise-meelset karakterit. Siin on V. Šebalin kasutanud teatavat juhtmotiivistikku, kus Catharina tõrkuse motiivil on su-gulus Petruccio't iseloomustava las-kuva septimihüppega, viidates nende karakterite sisemisele lähedusele. Catha-rina vokaalpartii on vähem meloo-diline, ootamatute hüpetega, mis rõ-hutab veelgi tema kapriissust. Petruc-ciole on helilooja andnud meloodiarik-kama, kuid mehise värvinguga muu-sikalise karakteristika. Iseloomulik on kerge, graatsiline «taltsutamise teema», mis esmakordselt ilmub avamängus ning omandab keskse koha Catharina ja Petruccio duetis.

RAT «Estonia» lavastuses on osa-täitjad leitud õnnestunult. Noore näitleja Urve Tautsi arengus on Ca-tharina osa silmapaistev saavutus. Temperamentne, ilmikas ja detailide-rohke mäng, suurepärase vokaalne va-badus ning väljendusriikkus võimalda-vad tal luua kauaks meelde jääva Catharina.

U. Tautsi partneri, T. Kuusiku anne avaldus selles ooperis küljest, mis pole viimasel ajal küllalt rakendust leidnud. Hästi läbimõeldud mänguga loob ta ulja, teravmeelse, näilikut üleoleva, isegi veidi jõhkra seikleja Petruccio kuju. Samal ajal peitub aga tema väliselt karmi koore all tark mõistus ning sügavad tunded.

mõjub Ervin Kärveti esituses süm-paatse ja heasüdamliku, kuid pisut lihtsameelse noormehena.

A. Pärna näeme laval oma tütreid armastava vanamehena, kes aga isa-likus nõrkuses alistub Catharina tuju-dele. Peab ära märkima A. Pärna-Bap-tista läbimõeldud mängu, mis iga eten-dusega muutub üha nüansirikkamaks.

«Tõrkosa taltsutuse» lavastuses ei ole kõrvaltegelasi otseses mõttes. Sädeleva huumoriga on välja joonistatud ka teenrite kolmik — O. Raukas Gru-miona, H. Otto Curtisena ning E. Ees-maa Biondellona. Igaüks neist on kor-dumatu oma isikupärasuses. Õnnestu-nud grimmile lisandub kogu etenduse vältel väljapeetud liikumis- ning laul-mismaneer.

Rõõmustab teatri ooperikoor, kes on loobunud tavalisest kõrvalseisja osast. Kooriliikmete juures on püüdu luua individualiseeritud karaktereid.

Ooperi lavastus P. Mägilt on hoogne ja pideva dünaamilise arenguga. Si-duvaks lüliks üksikute piltide vahel on tegevuse toomine eesriide ette. Ooperis ei ole seisakuid ja tühimik-ke. Täiesti õigustatud on ka ooperi partituuris tehtud kupüürid. Jättes välja Catharina ja Bianca stseeni proloogist, samuti Catharina esimese aaria, annab lavastaja erilise mõju-vuse Catharina esmasele ilmumisele. Ka valgustus ning kostüüm aitavad süvendada muljet Catharina tõrkas-t iseloomust.

Rõõmustav on kogu teatri kollektiivi loominguiline initsiatiiv: etendusest etendusse leitakse üha uusi iseloomu-likke detaile nii lavastuses kui ka näit-lejameisterlikkuses.

Lavastuse kordaminekule aitab suu-rel määral kaasa orkester (dirigent K. Raudsepp), kes Šebalini partituuri suudab küllaltki säravalt kõlama pan-na. Esimestel etendustel kõlasid ava-mängu erinevad muusikalised kujun-did küll vähe reljeefselt, kuid viimasel etendusel oli märgata tunduvalt edasi-minekut ka selles osas. Eldor Renteri kavandatud kostüümid on meeldivad ja stiilsed. Hästi mõjus dekoratsioo-nide lahenduse lakoonilisus, kuid vähe oli neis tunda ajastu hõngu.

Ooperi «Tõrkosa taltsutus» kavasse võtmine oli RAT «Estonia» õige samm. Loodame, et sellist hoogu ja värskust jätkub RAT «Estonia» kollek-tiivil ka edaspidiseks.

E. Hirv
M. Topman

näitleja Urve Tautsi arengus on Catharina osa silmapaistev saavutus. Temperamentne, ilmekas ja detailiderohke mäng, suurepärase vokaalne vabadus ning väljendusrikkus võimaldavad tal luua kauaks meelde jääva Catharina.

U. Tautsi partneri, T. Kuusiku anne avaldus selles ooperis küljest, mis pole viimasel ajal küllalt rakendust leidnud. Hästi läbimõeldud mänguga loob ta ulja, teravmeelse, näilikult üleoleva, isegi veidi jõhkra seikleja Petruccio kuju. Samal ajal peitub aga tema väliselt karmi koore all tark mõistus ning sügavad tunded.

Catharina ja Petruccio areng toimub vastastikustes kokkupõrgetes. Juba esimeses kohtumises ilmneb nende sümpaatia teineteise vastu ning meeleheitlik võitlus selle vastu just Catharina poolt. Teravmeelne kahevõitlus jätkub ka pulmastseenis. Hästi on välja toodud II vaatuses Catharina põgenemisele järgnev stseen. T. Kuusiku-Petruccio esialgne kindlus Catharina tagasipöördumises asendub järjest kasvava rahutusega. Ta ruttab välja ning kannab teadvusetu Catharina hellalt tuppa.

Hästi annab U. Tauts edasi Catharina tunnete arengut selle peenemates varjundites III v. lüürilises aarias. Siin on Catharina juba täiesti vallatud armastusest, kuid uhkus keelab tal ilmutada oma tundeid Petrucciole. Viimase vaatuse duett kujuneb tõeliseks hümniks siirale, kõikevõitvale armastusele.

Ka teised ooperi tegelased on hästi iseloomustatud. Catharina õde Bianca on väliselt leebe ja õrn, kuid tegelikult üsna tujukas. Paula Padriku tõlgitsuses on ta üldiselt veenev, kuid ta võiks juba proloogis veidi selgemalt näidata Bianca teist külge. Praegu tundub tema abikaasa käsu mittetäitmine viimases vaatuses vähe põhjendatuna.

Hea on Bianca austajatepaar Lucentio ja Hortensio. Lucentio kujus on helilooja ühendanud kõik traditsiooniliste lüüriliste armastajate tüüpilised jooned. Seetõttu on näitlejal raske hoiduda ühekülgsusest. V. Gurjev leidis häid vahendeid Lucentio kuju mitmekesistamiseks. Eriti ilmekas on tema huumoriküllane mäng I v. «ladina keele» tunnis. Proloogis on laulja hääl eluga veel vähe kandvust, mistõttu serenaad ei pääse küllaldaselt mõjule.

Hortensio, kellele Lucentioga võrreldes on antud enam koomilisi elemente,